

EL MÍTIC GALÍ DEL SEGLE X A LA LLUM DELS DOCUMENTS

ANTONI MARGARIT I TAYÀ
Sant Cugat Sesgarrigues

El precepte del rei Lluís de l'any 938,¹ ens permet copsar el que seria, en aquell temps, l'organització politico-militar de la "marca meridional", governada des dels "kastrum" termenats, i per mans dels "vicari" dels comtes, qui per la seva missió de defensors militars de la "marca", mereixien el títol de "marquesos".²

Pel que es desprèn del dit precepte, eren molt pocs aquests centres de govern: Eramprunyà i Subirats, en una segona línia, Olèrdola, Font-rubí, Montagut i Pinyana, en primera.³ Després, des de mitjans del segle, comença la "parcel·lació" o fragmentació dels dits "kastrum", concedint termes administratius centrats en altres "kastellum", que el Comte va venent a diferents magnats de la seva confiança: Masquefa 963,⁴ Sant Esteve de Castellet 977,⁵ Castellivell de la Marca 977?,⁶ Cabra 980,⁷ etc. Aquesta parcel·lació dels grans termes dels abans dits kastrum, iniciada en temps de Borrell, fou continuada pel seu fill Ramon, després de la ràtzia sarraïna de l'any 985.

A Sant Martí Sarroca, no recordem que fos anomenat kastrum abans de dita ràtzia, ni que el "mític Galí" rebí el nom de veguer: l'escriptura del 994 utilitzada per assegurar-nos que morí abans de dit any, no dóna aquest càrrec ni a ell ni al seu fill Guillem.⁸

Galí, el "domne" Galí, home "potents", segons alguns documents,⁹ és a dir: home important, no consta que ho fos per fets d'armes, que no en coneixem pas cap. Potser intervingué en una hipotètica defensa feta pels habitants de Vallformosa abans de l'any 950, quan fou destruïda la torre de la Granada. El seu nom figura en el document que acredita els drets dels habitants d'aquella vall, que ho eren d'abans la ràtzia; però no està entre aquests, sinó com a testimoni de l'acte judicial.¹⁰ En la vall, una església originària el topònim local i del castell aixecat en la seva capçalera, la capella de sant Martí.¹¹

Però si no coneixem fets d'armes de Galí, sí que coneixem la seva vàlua com a repoblador emprendedor i home pietós gran protector del monestir de Sant Cugat, al que ajudà en moltes ocasions, per l'edificació dels cenobis de Santa Creu de Vallirana i Santa Maria de Castelldefels,¹² on fàcilment tindria la seva residència.

A Galí, com ell mateix diu,¹³ el Comte Miró "li donà" (seria per compensar-li algun servei prestat), propietats a Sant Boi prop el Llobregat; entre altres coses, l'església d'aquest lloc amb els seus delmes i primícies.¹⁴

Galí estava casat amb Ermengarda, fàcilment la coneguda amb el nom de Bonafilla, dona pietosa com ell mateix i amplament generosa amb el monestir de Sant Cugat,¹⁵ i tenia un germà anomenat Bardina,¹⁶ que fou un dels seus marmessors.

El matrimoni Galí Ermengarda, tingué diversos fills i filles, dels que coneixem el nom, a més de Guillem, d'un Miró, explícitament citat en el testament,¹⁷ on de manera no tan explícita, hi podem trobar el nom d'un tercer, Mus i un quart que firma Aeci fill de Galindoni, en altre document.¹⁸

Galí morí l'any 981;¹⁹ els seus marmessors, entre altres la seva muller Ermengarda, el seu germà Bardina i un Dela, fàcilment el Guíllara,²⁰ compliren les comandes testamentàries aquell mateix any 981. Per això, podem assegurar que Galí no veié la ràtzia del 985 i les grans destrosses que causà Almanzur.

En el seu testament, si Galí anomena explícitament el seu fill Miró, és per senyalar que serà ell, qui recuperarà la propietat del

que deixa en usdefruit a la seva muller Ermengarda, mentre visqui. Als altres fills, els recorda d'una manera genèrica, en quant que la seva muller podrà compartir amb ells el que disposa com a usufructuària. I si fa referència indirecta al seu fill Mus, ho fa sense dir explícitament que sigui fill seu, sinó com un dels qui eren posseïdors de propietats, que ell té en aquell moment: propietat que podia haver estat inclosa en la permuta d'altres terres que proporcionà al dit fill. Qui sap si part del preu que aquest pagà al seu pare, per la possessió del Castellmuç de la muntanya de la Guixera o de Sant Pau, que tanca la Clota vilafranguina.²¹

Aquest vendre als seus propis fills, el que havia de ser el seu patrimoni, era manera corrent de fer les coses aquells repobladors, i Galí sabem que ho feia, pel testimoni del seu propi fill Guillem.²² En aquest fer i en una pila de detalls del seu testament, podem apreciar quina era l'especialitat de Galí: l'empresari traçut en la seva feina, que domina el món arriscat, fins i tot en el caire econòmic, de la repoblació del país. Per agilitzar la colonització de terres ermes, comprava les propietats d'aquells a qui volia establir en algun lloc a repoblar, per tal que el lligam de les coses ja posseïdes, no fes d'entrebanc en el trasllat que calia fer. Després, aquestes terres hagudes de les permutes, passarien a d'altres mans a qui poguessin interessar, o a algun monestir o comunitat, de les que contribuïen a l'obra cultural i social del país,²³ com aportació del donant.

Aquesta manera d'actuar, que era general en tots els empresaris de la repoblació,²⁴ la mantenien també amb els seus fills, que, col·laborant amb ell, anaven comprant el seu patrimoni.

Així ho féu Guillem amb l'església de Sant Boi i així ho deuria fer amb l'aiou de Sant Martí, on ja hem dit que Galí hi tenia alguna cosa, ja que el seu nom consta entre els de Vallflosa, junt amb un Ervigi a qui sabem veguer i afincat a Olèrdola.²⁵

Seguint en la seva tasca de repoblador i per la seva amistat amb els monjos de Sant Cugat, sabia la dificultat que aquests tenien, per trobar qui volgués anar a les possessions que al monestir li foren assignades, en l'extrem meridional del Penedès, en lloc certament temptador per les seves terres planes, on abundava la caça i tenia estanys per pescar, però exposat extraordinàriament a les ràtzies sarraïnes, per les excel·lents comunicacions que proporcionava la

via Morisca i les seves derivacions; per això estigué anys i panys com a terra "on sols hi vivien els cérvols i ases salvatges", segons una expressió d'aquell temps.²⁶

Galí, d'acord amb la pràctica existent, aniria a escollir un sector d'aquelles propietats de Sant Cugat, marcaria el lloc escollit, per enfocar la repoblació pels dos vessants: fer tracte amb els titulars, segons ho veiem en altres casos,²⁷ i oferir als possibles repobladors, la finca escollida, com fa avui dia qualsevol corredor de finques. Entre els possibles, pensà en Guillem i sa muller Adelaida, a qui potser els quedava petit el que disposaven a Vallformosa i Sant Boi de Llobregat, per dotar els fills que esperaven tenir del seu matrimoni, potser realitzat en aquells anys; qui sap si el mateix Guillem ajudà el seu pare, a marcar la seva part en la gran extensió que el monestir tenia adjudicada.

Aquestes adjudicacions a comunitats repobladores, eren corrents a l'hora d'iniciar la repoblació d'algun sector. Així coneixem les dues extensíssimes demarcacions adjudicades a la Seu Barcelonina, en puntes extremeres del Penedès: la de prop el Gaià i la que comprendria des de Ribes fins al mar, i des de Sitges a la Geltrú:²⁸ demarcacions que estarien incloses originàriament, en el terme d'algun dels *kastrum* (Olèrdola i Font-rubí, en aquests casos). L'adjudicació feta a Sant Cugat, comprenia des de Santa Oliva fins més avall dels estanys de Calders.

No era feina fàcil la que Galí s'hauria proposat, de portar gent a Calders; ho era més, l'arribar a un acord amb els monjos, que necessitaven aquells colonitzadors per les seves terres, i la mort el sorprengué mentre no tenia encara la feina feta. Després, les ràtzies sarraïnes del temps d'Almansur, deixarien sense resultat aparent l'obra de repoblació propugnada per Galí.

Ara li tocava a Guillem prendre la iniciativa, si volia consolidar el projecte del seu pare, però Guillem era d'un tarannà molt altre, i la seva muller tampoc era com la seva mare. Per altra part, les desfetes ocasionades per l'Almansur, alteraren molts dels plantejaments que hom tenia. Fàcilment el seu germà Mus, hauria sucumbit en la defensa de la seva torre en la muntanya de la Guixera, com li passà al seu veí de Torre Dela.²⁹ Ell i els seus, potser pogueren escapar de la desfeta, per l'allunyament de la seva torre de Sant Martí, del pas

del gros de les hosts sarraïnes, com sembla que també se'n salvà aquesta vegada la torre de la Granada, ja que aquelles passarien per les vies que, pujant de Tarragona, encerclaven Olèrdola: la via Morisca i la via Cerdana, que conflüen prop l'ermita de Sant Llorenç, mentre uns escamots de protecció, s'infiltrarien pel camí que baixava d'Olèrdola a la Calçada i Santa Digna, per evitar que els cristians poguessin parar una trampa als qui venien pel camí: l'objectiu no era la pagesia de les terres del Penedès, sinó la gran ciutat de Barcelona on pensaven fer un bon botí.

Que les coses podien anar així, ens dóna ocasió de creure-ho el document de l'any 994,³⁰ en què es parla del mal fet per Guillem, en les terres de la Granada, que eren de la Seu de Barcelona, ¿Fou l'intent de recuperar el que havia estat del seu germà i de la seva mare, el que portà a Guillem a passar-se de ratlla i atemptar contra les propietats de la Seu? No ho sabem però podria ser.

Del seu matrimoni amb Adelaida, Guillem tenia un fill, que deuria ser el petit, ja que, mort el seu pare, segueix sota la tutoria de la mare, en Bernat, i dues filles, la que potser era la gran, l'Ermengarda, amb el mateix nom que l'àvia i que rebé del seu pare els dominis de Sant Boi, i Dispòpsia, la pubilla del castell de Sant Martí, casada després amb el príncep d'Olèrdola, el Mir Geribert de Subirats.

Precisament l'actuació d'Ermengarda a Sant Boi, ens permet entendre una mica més, aquell "passar-se de ratlla" que comentàvem suara, pel fet d'haver-se "ampliat" els seus drets a Sant Boi, pel camí del fet consumat, segons es desprèn del conflicte que tingueren amb els canonges de la Seu de Barcelona, sobre la possessió de fet, d'uns drets que no estaven escripturats, i que els canonges hagueren d'acceptar per raó del temps que feia que els tenien.³¹

La figura de Guillem Galí ha quedat mitificada quan, els estudiosos de la història, conegueren un document en què hom li donava el títol de veguer,³² sense tenir una base suficient per valorar el que podia significar aquest títol. Però Guillem no sempre utilitzà el dit títol; ben al revés, molt poc i en documents tardans de la seva vida. Sembla que cal cercar una coincidència del dit títol o millor càrrec, i el fet que li fos concedit al castell de Sant Martí un terme propi, segregant-lo del de Font-rubí. Abans que ell, d'altres, com l'home

de confiança del comte, el vicari Ènec dit Bonfill, a qui hom havia confiat castells termenats, i els qui potser ho són primer, segons els documents coneguts, Ervigi, el d'Olèrdola i Ermemir, el sogre de Guillem de Castellvell, que potser ho fos per dit castell l'hora que se li concedí també el seu terme de *kastrum*.³³

La gran inseguretat en què visqué el Penedès en aquell canvi de segle, per les repetides ràtzies sarraïnes, podria haver contribuït en dos aspectes importants, en la vida i figura de Guillem Galí: per un costat feia menys viable el pla de colonització dels erms de Calders, i per tant hom havia de demorar tot programa sobre tal projecte, i les entrades sarraïnes al Penedès per la via de Font-rubí, que demanava millorar els sistemes defensius per la part de la muntanya, provocant la transformació de Sant Martí en *kastrum*, com era evident: altrament quan les hosts sarraïnes havien superat la barreira militar de Font-rubí, quedava la plana del Penedès a mercè dels invasors, cosa que comportà la destrucció de la torre de la Granada, en la ràtzia de l'any 1003. Torre que també llavors es convertí en un castell termenat.

De fet, en documents de l'any 1002,³⁴ Guillem és anomenat sense el títol de veguer, que sí el té, en document de l'any 1009.³⁵ Aquest document que ens diu de la compra del castell de Casserres, en la vessant del Gaià, pot ser un argument en aquesta hipòtesi sobre la reorganització dels sistemes de defensa, contra les repetides intervencions dels sarraïns, en la que podia estar inclosa la dotació de terme de *kastrum*, al llavors petit castell de Sant Martí.

Amb tot aquest enrenou, semblava que els Sant Martí havien oblidat el projecte de Calders, i els monjos seguien esperant trobar algú que volgués assumir aquella tasca. Per això, tenen una gran alegria quan Isimbert, un dels repobladors, afincat a Pennafel, dins del terme parroquial de Santa Margarida, els demana poder-se establir a Santa Oliva.³⁶ Poc hi devien anar, els monjos per les terres de Santa Oliva i Calders, ja que els sembla que instal·lant-se Isimbert a Santa Oliva, ja tenien repoblador per tota la possessió. El que no s'ho mirava així, era l'Isimbert, que un cop ja instal·lat, de fet, mai no havia pensat anar fins a Calders.³⁷

Mentre es preparaven els tractes amb Isimbert, Guillem Galí, que contra el que hom ha fet córrer, no va morir a Còrdova, on

possiblement no anà, atrafegat com estaria en l'organització del nou *kastrum* a Sant Martí i les defenses de Casserres, de recent adquisició, on sí va anar, és a resoldre un petit deute que tenia amb els de Sant Cugat.³⁸ És possible que els monjos, que en aquell any de 1012 ja estaven per firmar el document amb Isimbert, en aquell 21 d'abril que ens diu el document que Guillem arreglava els seus comptes, li anunciessin, amb joia, la solució del vell problema de Calders. ¿Quina fou la reacció de Guillem? i més encara ¿quina seria la reacció d'Adelaida quan se n'enterà? Sols sabem que l'establiment de l'Isimbert es formalitzà el 26 de juliol d'aquell any,³⁹ el 29 de març de l'any següent, el Comte fa constar la propietat de Sant Cugat sobre Santa Oliva i Calders, aprofitant que firma un document defensant també la propietat del monestir sobre Moja i Albi-nyana,⁴⁰ mentre que el 31 d'aquell mateix març té lloc el primer judici sobre el plet de Calders, promogut per Adelaida que ja és viuda de Guillem Galí.⁴¹ No tenim notícies de quina fou la causa de la mort de Guillem en aquell any 1012, però sí crida una mica l'atenció el contrast que ofereixen el document últim firmat per ell, amb els monjos de Sant Cugat, i la manera d'expressar-se la seva viuda onze mesos després, com si fos víctima d'una greu expoliació.

El judici, que ha estat explotat per crear el mite "del veguer de Sant Martí" com heroi nacional, i encara més per desacreditar l'obra benemèrita del monestir de Sant Cugat, mirat serenament i respectuosa, com esforç que fou dels jutges d'aquells temps, per a coordinar els drets d'uns i altres, en les seves diverses parts, no ens permet ni la mitificació del suposat "vicari Galí", ni el descrèdit d'una institució que tantes planes de bé omplí en la nostra història.

Els jutges, tothora reclamaren a ambdues parts que presentessin proves on fonamentar el seu dret. La de Sant Cugat sempre fou la mateixa: invocar l'assignació que el rei li havia fet del dit territori, en temps pretèrits; Adelaida invocava el dret d'aprisió, volent entendre com a tal, el fet que el seu sogre Galí havia marcat amb l'arada i amb fites, el tros escollit. El dret del monestir podia fallar per l'abandó en què els erms seguien, per no haver trobat qui hi volgués anar. Adelaida no podia demostrar l'aprisió, precisament pel mateix: allí no hi havia ningú que treballés de cap manera aquelles terres; perquè l'aprisió fos efectiva, després d'haver-ne marcat el terme, amb el solc d'arada i les fites, calia que allò fos treballat o almenys habitat: però els erms seguien tan solitaris i erms com quan Galí anà a triar-ne la part que li interessava.

Per això, la sentència dels jutges fou molt assenyada al demanar una colonització conjunta d'aquells erms, ja que actuant així, quiscun d'ells ajudava a l'altre a consolidar el suposat dret, al vèncer la soledat excessiva del lloc per la presència de l'altre, quan era precisament aquella soledat la causa que ni un ni l'altre no haguessin prosperat en els seus pretesos drets. En realitat, la que sortia més beneficiada era Adelaida, que aconseguia en millors condicions el que havia planejat el seu sogre, a canvi de petites limitacions plenament compensades a l'adquirir com alou propi, el que hauria pogut ser un simple establiment.

El monestir es conformà a la renúncia d'una part de la seva propietat, a canvi d'obrir camí per vèncer la soledat que espantava els possibles repobladors, problema en què tants anys es trobaven encallats.

La que en realitat no es conformà fou Adelaida, encara que el primer moment semblà avenir-se amb la sentència: de fet, no hi va trametre a ningú, potser per la dificultat de trobar qui hi volgués anar, i com que no s'ho podia vendre a altre que no fos al monestir, després d'un temps, insistí en la seva pretensió de possessió total d'aquells erms i estanys.

L'any 1017, el monestir aconseguí establir-hi a Bonet dit Bernat, mentre Adelaida seguia reclamant. De fet, els drets del monestir, al fer l'establiment, es reforçaren perquè hom ja treballava aquella terra, mentre que els d'Adelaida anaven prescrivint per l'abandó en que ho tenia. Per això, quan Mir Geribert casat ja amb Dispòpsia, mestressa de Sant Martí per haver mort l'hereu Bernat i sa mare Adelaida, intentà recuperar els arguments per fer-se els erms i els estanys, sols li quedava un camí, que era negar l'autenticitat de la donació real i fer creure que el monestir els havia tret a ells, volent fer passar per alt, que si els erms ja no eren tan erms, no es devia pas a l'obra dels Sant Martí sinó dels establerts pel monestir; com que sap que per aquest camí no hi té res a fer, vol desacreditar la possessió del dit monestir i invalidar el testimoniatge dels que acreditaven la veritat de dita donació real. En el seu afany, promet presentar uns testimonis que acreditin com els dits erms estaven en possessió dels Sant Martí, dient que un d'ells serà un tal Giscafret, que deu ser aquell que era fill de Mus,⁴² per tant, possible cosí de la seva dona. Però Giscafret no es presentà, com tampoc l'altre testi-

moni. El Príncep, tot i els seus fums, hagué de conformar-se i deixar-ho córrer, perquè ningú no li donava la raó.⁴³

Tot aquest procés, que mirat amb serenitat, ens ajuda a reviuire l'esforç d'aquells que hi intervingueren per ajudar a fer surar la justícia, mirant que les ambicions dels prepotents (Adelaida, el Príncep), no deformés la veritat que calia respectar, però que tampoc admetia favoritismes que trepitessin els drets de ningú, a un miler d'anys de distància, s'ha intentat tergiversar-lo com si en aquells jutges no hi hagués cap sentit de justícia, i en nom d'una autosuficiència, menyspreant el que diuen els documents, s'ha abonat el que eren les ambicions i prepotències, com si fossin actes dignes d'alabança. En aquesta mecànica, no hi ha faltat pas l'error ben intencionat, d'alabar a un mite d'unes arriscades empreses contra els sarraïns invasors, quan en realitat no tenim, com diu un bon historiador,⁴⁴ parlant de la ràtzia d'Almasur: "No hi ha el més petit rastre que hagués fet permanència en el nostre país". Per això creiem fer un bon servei al país tornant les coses al seu lloc.

NOTES

1. J. RIUS SERRA Cart. St. Cugat n.º 15.

2. Ibid. n.º 9.

3. En aquesta relació hom no pot pas incloure-hi el Castell Vell extremer de la Marca, tot i que s'ha dit que ja es mencionava el seu terme l'any 901. La notícia està treta de les "Paperetes de Mn. Mas": la data documental que ens serveix tal referència, diu "Any III del regnat de Carles, germà de Leutari". Una correcta equivalència de la dita data, si el referit Leutari fos el fill de Lluís el Piadós, ens portaria a l'any 843, i en aquest cas caldria preguntar-nos si l'extrema Marca estaria al Penedès o al Llobregat, i potser la referència s'avindria més amb el Castell Vell de Rosanes que no amb el del Penedès. Però és possible que el citat document fos datat per un partidari del duc Carles de Lorena, germà de l'altre Leutari rei de França, qui a la mort del seu nebot Lluís fill del dit Leutari, reclamava el regne de França, com a legítim hereu de tal nebot que regnà pocs mesos, però fou elegit Hug amb qui Carles lluità per algun temps. En aquest cas, la data caldria retardar-la al 991, és a dir, després de la ràtzia d'Almasur en què tantes escriptures s'hagueren de fer o refer.

4. C. St. C. n.º 65.

5. Ibid. n.º 126.

6. S'anomena en el document anterior, i en el doc. n.º 120 de gener del mateix any s'hi anomena un Ermemir veguer, que sembla ser el sogre de Guillem Amat de Castellvell, qui en podria haver estat el primer veguer. A Guillem li fou venut el 1023, UDINA LI. Blanc n.º 8.

7. UDINA Arx. Con. n.º 186.

8. MAS Lib. Ant. IX, n.º 138.

9. Cart. St. C. n.º 131 i 464.

10. Arx. Con. n.º 181.

11. Ni que en l'actualitat no s'hagi pogut determinar la ubicació de la tal capella, una analogia amb el terme de St. Esteve de Castellet, abona sobrerament la hipòtesi. ¿Serà la mateixa que hom coneix per Sta. Maria de Vallformosa?

12. Veure l'estudi "Com i perquè d'un monestir", en la col·lecció de Sant Sebastià dels Gorgs.

13. Cart. St. C. n.º 98.

14. Lib. Ant. n.º 678.

15. Cart. St. C. n.º 89 i 116.

16. Ibid. n.º 98.

17. Ibid. n.º 136.

18. Ibid. n.º 438.

19. En l'agost de dit any, segons diu la proclamació del seu testament feta el setembre del mateix any Cart. St. C. n.º 136.

20. Ibid. n.º 137. Sobre els Dela, vegi's l'estudi "La Torre dels Dela".

21. La titularitat de la torre de "Moçone", queda sota un interrogant; per la presència d'altre Mus fill d'Assinari i Fruio, de qui eren germans Ermengarda i Oliba (vegi's el mentat estudi La Torre dels Dela), i la presència d'un Assinari entre els pletejants de Vallformosa, en el document citat abans, ens obliga a deixar sota interrogant la dita titularitat, mentre la coincidència de noms, ens fa preveure un lligams familiars, que podrien relacionar el nostre Galí amb un dels possibles avantpassats del comte Guifre el Pilós, l'Asnar Galindo (vegi's R. d'Abadal "Els Primers Comtes Catalans" ed. 1980 pl. 16 seg.).

22. Lib. Ant. n.º 138.

23. Vegi's en Archivo Condal d'Udina, l'ample documentació ocasionada per les deixes i cessions fetes a Sant Joan de les Abadesses, pels qui marxaven vers la repoblació.

24. Veure "Els Primers Comtes Catalans" pl. 105 seg.

25. Veure "Els Ervigs una família bàsica..."

26. Cart. St. C. n.º 449.

27. Lib. Ant. n.º 458. Sobre aquest costum, llegim en el doc. n.º 449 del Cart. de St. Cugat: "... Mentrestant sorgí un noble baró, Hisnabertus... que estimant molt el dit lloc (Sta. Oliva), ens el demanà per viure-hi, qui venint amb la família de casa seva i la colla dels seus pagesos, amb bous, vaques, egües i ramats, hi construí una torre de pedra i calç, forta i ben treballada, amb gran dispendi d'or i plata o pa, carn i vi, i féu la torre de quinze colzes d'alçada, i repartí pels entorns repobladors de diferents llocs perquè hi visquessin... Per això... amb joia i bona disposició donem i concedim el predit poble i la seva església de Santa Oliva..." Aquest hauria estat el tracte a fer amb Galí.

28. De la primera, ens en dona una visió, el conjunt marcat per les dues Cartes de Població del Montmell i de l'Albà n.º 7 i 8 del recull de Font Rius.

29. Veure l'estudi "La Torre dels Dela".

30. Lib. Ant. n.º 138.

31. Ibid. n.º 678.

32. Segons la ressenya que fa Udina en el Ar. Con. doc. n.º 186, sembla que l'enrenou s'originà per una apreciació feta per Carreras Candi.

33. Cart. St. C. n.º 120.

34. Ibid. n.º 368.

35. Lib. Ant. n.º 290.

36. La localització de Pennafel, la fem partint de tres documents del Cartulari de St. Cugat: el n.º 313, on Isimbardo ens descriu l'alou que estant al lloc de Sta.

Margarida, confronta a ponent amb la "roca" i els rius de St. Martí i de Vidrà; el n.º 908, on se'ns descriu un alou en la parròquia de Sta. Margarida, en el lloc de la "Roca", que té a llevant l'alou de Pennafel o bé el de "Dosrius"; i el n.º 946 on Guillem Ramon, ens diu que el seu avi fou Enimbert i tenia el kastrum de Santa Oliva, que ell també té, així com té la fortalesa de Pennafel, mentre que en el doc. n.º 449 on s'estableix el dit lloc de Santa Oliva, al receptor se l'anomena Hisnabertus o també Hisimberto, amb una notòria vacil·lació sobre la manera d'anomenar-se el dit receptor, que ens permet creure que en els diferents documents, hom es pot referir a la mateixa persona.

37. Ibid. n.º 464.

38. Ibid. n.º 445.

39. Ibid. n.º 449.

40. Ibid. n.º 451.

41. Ibid. n.º 452.

42. Ibid. n.º 364.

43. Ibid. n.º 523, 524, 527 i 529.

44. "Els Primers Comtes..." pl. 344.

TESTAMENT SAGRAMENTAL DE GALINDONI

Es procedí a observar les condicions sacramentals, sota l'ordenació del sacerdot Vuadamirus i el jutge Proficiu, sacerdot, i en presència d'Eldesindo, Ramio, Durandus, Sanlla, Dacco, Suniefredus, Marcucio, Abone, Guilafredus, Tassius levita, i altres molts homes bons, allí presents.

Testificaren els testimonis nomenats a qui els requeriren el seu testimoniatge Ermengarda dona, i Bardina, i Eizio, Suniefredus monjo, Auriolus i Senderedus preveres, i també Delane, en presència del predit sacerdot o jutge, per comprovar la testamentària causa del difunt Galindoni. I aquests són els noms dels testimonis que declaren i juren: Odone, Durandus i Els.

Fem jurament en primer lloc per Déu Pare omnipotent i per Jesucrist el seu Fill i per l'Esperit Sant, qui és en Trinitat un sol i veritable Déu, i per aquest lloc on es venera sant Miquel Arcàngel, en la seva basílica situada en el "pago" de Barcelona, en el "kastrium" Eraproniano, sobre de quin altar tenim en les nostre mans, "les condicions", o també toquem mentre jurem, que nosaltres els testimonis sabem i coneixem bé, i hi érem presents i vegérem amb els nostres ulls i ho escoltàrem amb les nostres orelles de la seva boca, quan el difunt Galindoni ho establí en el seu testament amb ple ús de sa paraula i memòria íntegra. Llavors vegérem i oírem com confià i encomanà les seves almoines a aquests marmessors seus ja dits, perquè les distribuïssin, i els manà veient-ho i escoltant-ho nosaltres que si la mort el sorprenia en el camí o en qualque lloc abans que fes altre testament o redactes un memorial, els marmessors tinguessin potestat de distribuir així, tot el que li semblava tenir segons ho trobarien establert en el seu testament.

En primer lloc concedí a la "domum" de Santa Maria situada a "Kastrum de Felix" el seu alou que tenia en el lloc anomenat Salte-llos, cases, corrals, terres, i vinyes, horts, molins, tot el que hi tenia tant per compra com per qualque dret: i també els concedeix cases, i corral i terres i vinyes i hort que va comprar a Suniario i la seva muller, en el lloc anomenat Cornelian, i les terres que comprà a Seriberto i als seus fills en el pla del Lubricato, i una parellada de terra que està en terme d'Eraruniano, en el lloc anomenat els Baccarones que vaig comprar a Laudesindo i a Adala o als seus

hereus; i concedeix a "domum" de sant Miquel situada en el mateix lloc, la terra que vaig comprar a Nitrando; i la terra que comprà a Argemir o a Gimara, la concedeixo a la "domum" de sant Pere que hi ha en dit lloc; i a la "domum" de sant Pau, aixecada en dit lloc, li concedeix la seva terra comprada a Laudesindo; i la terra comprada a Enneco, la concedeix a la "domum" de sant Joan situada allà mateix, i la meitat de les seves eugues i de les seves vaques. Tot el dit ho concedeix a la predita "domum" de santa Maria o a les altres "domos" allí edificades, pel monestir que s'hi ha d'edificar; i a la "domum" de sant Cugat màrtir, li concedeix l'alou que fou de Segulfo, prop la torre de Daniel, com també l'altre que hi ha tocant aquest, fins al camí; i a la "domum" de santa Eulàlia "sede Barchinona" (catedral de Barcelona) li concedeix la terra que comprà a Teuderico o als seus hereus.

A la "domum" de sant Pere "sedis Vico", el seu mas que tenia a Terradellas i les terres i vinyes que pertanyen a dit mas; i l'altre mas que tenia en la plana sota Terradelles, que va comprar, i les terres i vinyes que pertanyen aquest mas; del seu pa i vi tant vell com nou, que en facin prendre'n la tercera part i la facin donar per la seva ànima tal com els ho manà; i a més que facin comprar sendes "checovas" per "domum" de sant Miquel d'Erapruniano i de sant Pere; i una "checova" per "domum" de sant Esteve de "Kastrum Cervilione"; i una "checova" per "domum" de sant Vicenç situat a Garrosa; i una "checova" per "domum" de sant Climent. El que quedi de la dita tercera part que ho facin donar per misses als sacerdots i per almoines pels pobres; els seus alou, el que comprà a luvila, i el que fou d'Adila, i el mateix que fou del Galindo anomenat Moçone, que està a la Madrigera, i el que fou de Gelmiro, els concedeix a la seva muller Ermengarda, perquè els posseeixi i tingui tots els dies de la seva vida, sense cap limitació i quan mori el faci donar per l'ànima del dit marit seu Galindi o per la seva ànima.

I de la seva terra comprada a Vidale, manà que es fes escriptura per Sunigelle fill d'Aizo. Els seus alous del terme d'Olèrdola o de Cegoniolas en aquell terme, terres i vinyes, treballat i erm i també la seva torre i l'edifici que hi ha, que els tingui sa muller Ermengarda i els seus fills nascuts del seu matrimoni si es manté honestament en la seva viduetat, i després de la seva mort, que quedi pel seu fill Miro anomenat Lobeto si la sobrevis; i si abans Déu li hagués tramès la mort, que quedi pels fills per ell procreats.

Els altres alous que tenia en el comtat de Barcelona, és a dir a "Kastrum Cervilione", i el seu alou anomenat Pauliniano, o bé en el comtat d'Ausona, en els llocs anomenats Castaniola i Schiros i a Terradelles, i el seu alou que tenia a "Villare de Adraldo", i l'altre alou de Pugo Foradado i el seu alou que tenia a vila Gerile, o bé a l'Spina, i en el comtat de Minorisa, el seu alou que tenia a vila d'Ordeos, i el seu alou que està prop la "domum" de sant Feliu que va comprar a Goltredo i a Rocero, i l'alou que tenia en el lloc anomenat Montefredo i també l'alou que tenia en el lloc anomenat Segalarios, o també en el lloc dit Pusticos, o en el lloc que en diuen Clariana, i l'alou que tenia a Panicarios, com també els altres alous que tenia en els predits comtats en qualsevol lloc, que li pervinguessen del seu pare o de la seva mare, o per compra o per altres drets, tots els concedeix a la seva muller i marmessora Ermengarda ja anomenada, perquè mantenint-se sincerament en la seva viduetat, ho tingui i posseeixi junt amb els seus fills per ambdós procreats. I si no es manté vídua, o prengué altre marit que quedin dits alous pels fills que ells engendraren.

De l'alou que tenia a Villa Nova, manà es fes com dels altres. Concedeix a la seva muller el seu cavall bai. I entre el seu cavall i el seu ausberg i altres coses seves manà entregar a Bono Filio 50 mancosos cuits i 5 cacminos, i manà pagar els altres deutes seus. Concedí a la "domum" de sant Cristòfol l'alou que tenia Begues.

Després d'haver ordenat aquestes coses, paga el deute que tenia amb Bonofilio que ja s'ha dit i canvia en algunes coses la seva voluntat sobre els dits alous i promeses, i visqué encara 4 anys menys 20 dies. I morí el mes d'agost prop passat.

Nosaltres Ermengarda, Bardina i Aizo Sunifredus monjo, Aurio-lus i Senderedus preveres i també Delane, que som marmessors, ho jurem en tot i per tot, que és veritat el que els dits testimonis digueren en el present judici, i no hi ha engany ni mala fe en el que aquí es manifesta, i s'ha fet segons la voluntat de l'atorgant i segons el nostre recte saber ho testifiquem i jurem pel sobredit jurament en el Senyor. Complertes les condicions a non. sept. a XXVII reg. Leutario reg.
